

**Dieťa v ohrození, n.o.
Ružiná 274
Ružiná**

PROGRAM CENTRA PRE DIEŤA A RODINU

DIEŤA V OHROZENÍ, n.o.

v zmysle Vyhlášky č. 103/2018 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

2024

Adresa centra pre dieťa a rodinu:

Dieťa v ohrození, n.o.

Železničná 17, 98404 Lučenec

Telefonický kontakt: 0949 693 408

E-mailová adresa: dietavohrozeni@gmail.com

Adresa vykonávania opatrení SPODaSK:

Železničná 17, 984 01 Lučenec

Účel centra pre dieťa a rodinu:

Centrum pre dieťa a rodinu podľa § 45 zákona č. 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov (ďalej len „centrum“) je zariadenie zriadené na účel vykonávania:

- Opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia (ďalej len pobytové opatrenia súdu)

Druh vykonávaných opatrení:

- Opatrenia dočasne nahrádzajúce dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia (ďalej len pobytové opatrenie súdu)

Opatrenia sa vykonávajú:

- V samostatne usporiadanej skupine
- V profesionálnych náhradných rodinách

Forma vykonávania opatrení:

Centrum vykonáva opatrenia

- **Pobytovou formou**

Opis cieľovej skupiny centra:

Klientmi centra sú maloleté deti prijaté na základe súdneho rozhodnutia o nariadení ústavnej starostlivosti, neodkladného opatrenia a uložení výchovného opatrenia.

Centrum pracuje aj s biologickou rodinou umiestnených detí, kde uplatňujeme metódy a postupy sociálnej práce s rodinou, ako sú prevažne návšteva v rodine, zhodnotenie rodiny, sanácia rodinného prostredia.

V prípade, že je dieťa vhodné na umiestnenie do náhradnej rodinnej starostlivosti, centrum spolupracuje pri jeho možnom umiestnení do náhradnej rodiny aj s touto rodinou. Umožňuje kontakt s náhradnou rodinou v centre, po dohode s náhradnými rodičmi a tiež v spolupráci s úradom PSVaR.

Centrum môže na žiadosť mladého dospelého poskytnúť na základe dohody dobrovoľný pobyt aj pre mladého dospelého po ukončení ústavnej starostlivosti v prípade, že sa sústavne pripravuje na povolanie.

Počet miest v centre

Kapacita centra je 20 miest. Starostlivosť sa deťom v centre bude poskytovať v jednej samostatne usporiadanej skupine a v štyroch profesionálnych náhradných rodinách - 10 detí umiestnených v samostatne usporiadanej skupine a 10 detí umiestnených v štyroch profesionálnych náhradných rodinách.

Opis priestorov centra

Zariadenie sa nachádza v centre mesta, na Železničnej ulici 17 v Lučenci. Priestory slúžili ako krízové stredisko pre deti od roku 1998. Areál zariadenia tvorí budova na Železničnej ulici, ktorá je uzavretá a vstup do budovy je umožnený elektrickým vrátnikom ovládaným zvnútra budovy. Všetky cudzie osoby sa ohlasujú. Dispozične budovu tvorí prízemie a poschodie. Na prízemí sa nachádza vstupná chodba, kuchyňa, jedáleň a spoločenská miestnosť vybavená sedacou súpravou, konferenčným stolíkom, policami, skriňou a televíznym prijímačom. V kuchyni sa nachádza kuchynská linka, jedálenské stoly, stoličky, plynový sporák, chladnička a rôzne kuchynské elektrospotrebiče (mikrovlnná rúra, rýchlouhrievnik, umývačka riadu). V jedálni sú umiestnené jedálenské stoly a stoličky, ktoré sú prispôbivé rôznemu veku dieťaťa. V interiéri prízemia budovy sa nachádza aj výchovná miestnosť, ktorá je vybavená skrinkami, písacími stolíkmi a stoličkami, ktorá slúži najmä na výchovnú činnosť detí a na písanie domácich úloh. Na prízemí sú tiež samostatné WC pre personál aj klientov zariadenia, zvlášť pre chlapcov a zvlášť pre dievčatá. Zo spoločenskej miestnosti sa prechádza do administratívnych priestorov, kde sa nachádza kancelária riaditeľky centra, kancelária ekonómky a sociálnej pracovníčky, ktoré sú vybavené potrebným nábytkom a výpočtovou technikou. Vedľa administratívnych priestorov sa nachádza sklad čistiacich prostriedkov. Na prízemí je umiestnená aj kúpeľňa, vybavená dvoma zatváracími sprchovými kútmami a dvoma automatickými práčkami, kúpeľňa sa nezamyká.

Poschodie budovy tvorí vstupná chodba, z ktorej sa vstupuje do samostatných kúpeľní spolu so sprchovacími kútmami pre klientov centra, ktoré sú rozdelené na dievčenské a chlapčenské. Deti sú v centre vedené k pravidelnému dodržiavaniu hygienických návykov. Nachádza sa tu tiež WC s umývadlom pre personál a samostatná kotolňa, ktorá je vybavená plynovým kotlom. Z chodby sa postupne prechádza do šiestich samostatných izieb, kde je každá vybavená nábytkom, poschodovými posteľami, písacím stolíkom a stoličkou. V každej izbe si svoj osobný priestor dieťa môže upraviť ako samé chce, buď fotkami, hračkami alebo obrázkami v poličkách. Izby sa nezamykajú. Každé dieťa v centre má právo na svoje súkromie, do ktorého mu nikto nezasahuje. Súčasťou poschodia je aj spoločenská miestnosť vybavená nábytkovou zostavou, sedacou súpravou, televíznym prijímačom a hifi- systémom. Tento priestor slúži na odpočinok, relax pri TV, pre večerné rozhovory s deťmi alebo na komunity.

Súčasťou zariadenia je aj dvor s rozlohou 147 m², na ktorom sa nachádza altánok s ping-pongovým stolom, tiež záhradný stôl so stoličkami a sedacou súpravou. Na dvore sa nachádzajú hojdačky a preliezačky na trávenie voľného času detí. Súčasťou budovy sú aj pivničné priestory a malá vodárnička, do ktorých sa vchádza len zo dvora.

V centre je k dispozícii spoločenská miestnosť, kde majú rodičia, resp. osoby blízke dieťaťu možnosť návštevy dieťaťa v centre. Dvor centra je tiež usporiadaný k návštevám rodičov a blízkych osôb dieťaťa, najmä počas letných mesiacov.

Počet zamestnancov centra: 14

Štruktúra pracovných miest

V samostatnej skupine zabezpečujú starostlivosť:

- vychovávatelia:
 1. VŠ II. stupňa – odbor sociálna práca, doplnené o doplňujúce pedagogické štúdium pre získanie pedagogickej spôsobilosti
 2. Stredoškolské vzdelanie s maturitou- pedagogické vzdelanie
- 4 pomocní vychovávatelia
 1. VŠ II. stupňa v odbore ošetrovateľstvo
 2. SŠ s maturitou
 3. SŠ s maturitou
 4. SŠ s maturitou
- **Odborný tím centra tvorí:**
 - 1 sociálny pracovník s VŠ vzdelaním II. stupňa – odbor sociálna pedagogika
 - 1 psychológ s VŠ vzdelaním II. stupňa – odbor psychológia

Centrum zabezpečuje starostlivosť v štyroch profesionálnych náhradných rodinách. Profesionálni náhradní rodičia majú ukončené úplné stredoškolské vzdelanie.

Centrum pri svojej práci využíva externé služby:

- Komplexnú odbornú špeciálnopedagogickú a diagnostickú starostlivosť zabezpečujeme prostredníctvom Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Lučenci, Súkromného centra špeciálno-pedagogického poradenstva v Poltári a Centra špeciálno-pedagogického poradenstva v Lučenci,

Opis spôsobu oboznámenia detí, rodičov a iných fyzických osôb s programom centra

Program centra bude zverejnený na novovytvorenom webovom sídle centra a v písomnej podobe umiestnený v Centre pre deti a rodinu na Železničnej ulici 17 v Lučenci.

Sociálny pracovník oboznámi každé dieťa v starostlivosti centra s programom centra, a rovnako primerane veku dieťaťa zrozumiteľne vysvetlí vnútorný poriadok centra, návštevny poriadok ako aj celkový chod centra. Súčasťou vnútorného poriadku centra sú aj Princípy nášho desatora, ktoré by malo každé dieťa vnímať ako pozitívnu motiváciu v každodennom živote v centre aj mimo neho (viď.príloha č.1).

Riaditeľka centra oboznámi rodičov mal. detí s programom centra, s možnosťou telefonického kontaktu s dieťaťom, s možnosťou návštevy dieťaťa, ako aj s možnosťou odosielania písomnej zásielky. Podstatnou súčasťou rozhovoru s rodičom je vytvoriť spoluprácu centra s rodičom dieťaťa, ktorá je dôležitá pri sanácii rodinného prostredia. Rodičovi sa vysvetlí možnosť návštev dieťaťa v centre, ako aj možnosť pobytu dieťaťa mimo centra ako súčasť sanácie rodiny. V prípade dlhodobej nespolupráce rodiča s centrom, centrum zašle program poštou.

Opis odborných metód práce s dieťaťom a jeho rodinou

Úlohou Centra pre dieťa a rodinu je nahradiť všetky funkcie rodiny, vytvoriť vhodné životné a výchovné prostredie, ako aj podmienky pre individuálny rozvoj detí. Zároveň je potrebné deťom pomôcť zostať súčasťou svojej rodiny a kultúry, pretože ochrana a posilnenie rodiny (udržiavanie čo najčastejšieho kontaktu s biologickou rodinou) je jedným z našich hlavných cieľov.

Počas pobytu detí v centre im pomáhame vyrovnáť sa so smútkom z odlúčenia, agresivitou, negatívnymi pocitmi a správaním, s následkami dlhodobejšieho odlúčenia od rodičov, súrodencov, príbuzných a priateľov. Naším cieľom je naučiť ich ovládať emócie, hnev, frustráciu, smútok, vyhýbať sa agresívnemu a sebaedštrukčnému správaniu. Našou úlohou je podporovať a spolupracovať pri výchovno-vzdelávacej práci školy, realizovať relaxačnú činnosť pre deti, hry a zábavy, primeranú záujmovú činnosť, viesť deti k sebaobslužným prácam a formovať primerané pracovné návyky, aby boli schopné sa zaradiť do ďalšieho

života. Zvýšenú pozornosť venujeme vytváraniu dobrých vzájomných vzťahov v skupine. Zároveň zabezpečujeme aktívnu ochranu detí pred sociálno-patologickými javmi monitorovaním zmien v ich správaní.

Metódy sociálnej práce v centre

- **rozhovor** – slúži nám na nadviazanie kontaktu s dieťaťom, na získavanie informácií o dieťati a o probléme, ktorý ho trápi. Metóda rozhovoru je prirodzenou súčasťou každodennej práce všetkých zamestnancov zariadenia s deťmi; realizuje sa priamou interakciou pracovníkov s deťmi centra, a to nielen individuálne, ale aj skupinovú formou (komunity, výchovná činnosť, skupinová spolupráca a pod.). V interakcii s deťmi využívame metódu neriadeného aj riadeného rozhovoru (v rámci riadeného rozhovoru všetky tri jeho konkrétne formy – štruktúrovaný, pološtruktúrovaný i voľný – a to v závislosti od konkrétnej situácie). Prirodzenou súčasťou rozhovoru je využívanie základných techník vedenia rozhovoru, kedy kladieme dôraz na techniku akceptácie klienta, techniku kladenia otázok, techniku parafrázovania, ale tiež techniku využívania odmlk (ticha) a pod.;
- **pozorovanie** – je ďalšou zo základných metód pedagogickej, sociálnej i psychologickkej praxe. Ide o cieľavedomý, plánovitý a systematický proces získavania údajov o deťoch, nachádzajúcich sa v našom centre. V rámci metódy pozorovania sa zameriavame predovšetkým na vzájomné interakcie a vzťahy medzi deťmi navzájom, na interakcie detí so svojimi rodičmi a, samozrejme, na interakcie detí so zamestnancami zariadenia. Preferujeme pozorovanie v prirodzenom prostredí dieťaťa (pri hrovej činnosti, voľnočasových aktivitách, spolupráci s inými a pod.);
- **metódy diagnostiky:**

Okrem najčastejšie používaných metód pri sociálnej diagnostike, ako je rozhovor a pozorovanie, v centre môžeme aplikovať aj iné metódy, najmä:

- **Anamnéza**
 - rodinná anamnéza
 - školská anamnéza
 - zdravotnú anamnézu
 - anamnéza problému klienta
- **Genogram**
- **Ekomapa**
- **Sociálna práca s rodinou dieťaťa**
 - **zhodnotenie rodiny**- získavajú základné informácie o rodine
 - **návšteva v rodine**- udržiavanie osobného kontaktu biologickej rodiny s dieťaťom umiestneným v centre, prípadne návšteva v rodine počas prázdninového pobytu dieťaťa, čím si centrum môže zhodnotiť účelnosť návštevy
 - **sanácia rodinného prostredia**- cieľom sanácie rodiny je predchádzať, zmierniť alebo eliminovať príčiny ohrozenia dieťaťa a poskytnúť rodičom aj dieťaťu pomoc a podporu pri návrate dieťaťa do biologickej rodiny

- **prípadová konferencia**- v centre využívame aj plánované a koordinované spoločné stretnutia dieťaťa s jeho rodinnými príslušníkmi a ďalšími pre dieťa dôležitými osobami, za účelom výmeny informácií a názoru, spoločnej analýzy problému a hľadania riešenia. Táto metóda sa vykonáva po dohode a za účasti orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Prípadová konferencia sa vykonáva spravidla do dvoch týždňov od prijatia dieťaťa do zariadenia.
- **Príprava dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť**- môže sa vykonávať v podmienkach centra. Pokiaľ je dieťa vhodné na umiestnenie na náhradnú rodinnú starostlivosť, centrum spolupracuje so žiadateľmi o NRS, s úradom PSVaR pri uskutočňovaní interakcií dieťaťa so žiadateľmi.

Výchovné metódy v centre

Výchovu chápeme ako zámerné, cieľavedomé, systematické pedagogické pôsobenie zamerané na všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa. Formujeme ňou aktívny a tvorivý vzťah k prírode, spoločnosti a k sebe samému.

Základným účelom výchovy a vzdelávania je rozvinúť hodnoty a postoje detí a vybaviť ich znalosťami a zručnosťami, ktoré im dajú pocit väčšej istoty, radosti a uspokojenia v živote. Filozofia výchovy je založená na humanizme, rozvoji osobnosti a jej kreativite. Cieľom výchovy je napomáhať (v špecifických podmienkach centra) k pozitívnemu rozvoju osobnosti dieťaťa, podieľať sa na formovaní a utváraní pozitívnych vlastností osobnosti, jej fyzickej, psychickej, sociálnej a duchovnej stránky, vychádzajúc z individuálnych predpokladov každého jednotlivca. Všeobecný cieľ konkretizujeme v čiastkových cieľoch, ktoré sú vyjadrené v podobe úloh. V komplexnej výchovno-vzdelávacej činnosti centra systémovo uplatňujeme tvorivo-humanistický model výchovy a vzdelávania, v centre pozornosti ktorého je dieťa, jeho potreby a záujmy, a to v primeranom pomere s jeho vedením k zodpovednosti za svoj sebarozvoj. Konkrétne ciele a úlohy smerujú k rozvoju pozitívnych mravných vlastností, k uvedomovaniu si osobnej zodpovednosti, k sebauvedomeniu, k zdravému sebavedomiu, sebaovládaniu, sebadisciplíne, k aktivite v živote, k empatii i asertivite, k pozitívnemu mysleniu, k ochote a snahám prekonávať prekážky v živote, k prosociálnemu správaniu, k získavaniu osobných skúseností, k rozvoju tvorivosti, k sebarealizácii, k rozvoju schopností, zručností, a návykov v praktickej činnosti v rôznych oblastiach.

Aby sa deti aktívne podieľali na výchove, sebavýchove, vytvorení obojstrannej a úprimnej komunikácie a nebola podporovaná izolácia detí, poskytujeme klientom príležitosť pre citové korekcie a pre sociálne učenie formou organizovaných komunitných stretnutí. Na stretnutiach kladieme dôraz na nadviazanie kontaktu, všestrannú otvorenú komunikáciu (schopnosť rozprávať o citoch a pocitoch, byť dobrým poslucháčom, dávať vhodné otázky), na osobné rozhodovanie (skúmať vlastné konanie a chápať jeho dôsledky, pri rozhodovaní odlišovať medzi citmi a myšlienkami), prekonávanie problémov vo vzájomných vzťahoch, zaobchádzanie so vzťahmi (schopnosť analyzovať, rozumieť a riešiť problémy vo vzťahoch, ohľaduplnosť, schopnosť pracovať v skupine, kooperovať, podeliť sa, dohodovať a riešiť konflikty), empatiu (citlivosť voči citom iného, schopnosť vidieť veci a javy z uhla pohľadu druhého človeka), pomoc pri citovom odreagovaní, ovládanie emócií (hnev, frustrácia a

smútok, vyhýbanie sa agresívnemu a sebadeštruktívnemu správaniu, monitorovanie sebakritiky, prijateľným spôsobom prejavíť radosť a pod.), učenie sa novým formám správania, poskytovanie pomoci pri sebaopoznávaní, sebahodnotení, sebaovládání a seba výchove.

Činnosť zameriavame na hrové a uvoľňovacie aktivity, zoznamovacie a skupinové hry, psychodiagnostické činnosti, pohybové činnosti, arteterapeutické a muzikoterapeutické činnosti, relaxačné cvičenia. Súčasťou komunitných stretnutí sú hovory pravdy, stretnutia rozličných skupín (pracovné, športové,...). Predmetom veľkých komunitných stretnutí je dodržiavanie poriadku zariadenia, činnosť detskej rady, sebahodnotenie detí a hodnotenie výchovnými pracovníkmi, udeľovanie pochvál, odmien a pokarhaní, blahoželanie k meninám a narodeninám.

Vychovávateelia v centre často využívajú hru, ktorá má veľký význam pre mnohostranný rozvoj osobnosti:

- pre rozumovú výchovu (dieťa ňou získava nové poznatky, rozvíja reč)
- vplýva na mravný vývin dieťaťa (dieťa získava sociálne skúsenosti, pestuje si vôľové a charakterové vlastnosti)
- má význam pre telesný vývin dieťaťa (rozvíja rýchlosť, obratnosť, silu a vytrvalosť)
- vplýva na citový vývin dieťaťa (vyvoláva kladné emócie: radosť, nadšenie, záujem, ale i zodpovednosť)
- umožňuje získať pracovnú a technickú zručnosť (deti získavajú pri hre určité zručnosti a návyky, ale aj organizačné schopnosti)

V centre sú využívané:

- tvorivé hry, ktoré sa vyznačujú tým, že deti si samé zvolia námet hry, určia si priebeh hry a potom ho realizujú
- hry s pravidlami, pri ktorých sú presne určené pravidlá, ktoré treba dodržiavať, sem patria:
 - pohybové hry s pravidlami
 - didaktické hry

V zmysle realizácie deklarácie práv dieťaťa umožníme deťom spoznať fakt, že každý má právo byť sebou samým, odlišovať sa od iných, byť spoločensky akceptovaný, milovaný, právo rozvíjať sa medzi ľuďmi i právo na uvoľnenosť, sebarealizáciu, každé dieťa má právo na hru, vytvárať si a vyjadrovať svoj vlastný názor. Zároveň ich upozorňujeme, že deti okrem svojich práv majú aj povinnosti, ktorých plnenie sa od nich očakáva rešpektovaním stanovených pravidiel života, za ktorých dodržiavanie sú si samé zodpovedné.

Prostredníctvom esteticko-výchovných zložiek posilňujeme kladný vzťah detí k rodine, detskému kolektívu, výchovnej skupine, blízkym ľuďom, okoliu, prebúdžeme v nich lásku k domovu, vedieme ich k úcte voči kultúrnym tradíciám vlastnej krajiny, oboznamujeme ich s národnými piesňami, ľudovými zvykmi a tradíciami. Zohľadňujeme regionálne podmienky

zariadenia sa pokúsime postupne vytvoriť vlastnú podobu vychádzajúcu z požiadaviek a potrieb výchovy a vzdelávania.

Vzhľadom na polohu nášho regiónu, ktorý je národnostne zmiešaný, venujeme systematickú pozornosť dôslednému osvojeniu si štátneho jazyka zdokonaľovaniu ústneho prejavu detí patriacich k národnostným menšinám SR, vedieme ich k čistote jazykového prejavu a sme im príkladom v ovládaní kultivovanej spisovnej slovenčiny. Jazykovú prípravu zo slovenského jazyka u detí s jazykom maďarským uskutočňujeme aj v prirodzených situáciách s uplatňovaním aktivizujúcich metód.

Najdôležitejšími prostriedkami výchovného pôsobenia v centre sú najmä metódy vysvetľovania, povzbudzovania, rozpoznanie a ocenenie slušného správania, metóda osobnostného príkladu, stanovenie jasných a jednoznačných pravidiel, aby dieťa chápalo, čo sa smie a čo nie, realistické očakávania v závislosti od veku a vývojovej úrovne dieťaťa a pozitívne hodnotenie dieťaťa.

Vo výchovnom pôsobení centrum využíva metódy pôsobiace na intelekt:

- metódy persúázie – vysvetľovanie, rozprávanie, rozhovor a diskusia, ktorými úlohou je utvárať vedomosti a zručnosti, rozvíjať tvorivé myslenie a formovať názory dieťaťa
- metódy pôsobiace na vôľu, ktoré majú za úlohu vychovávať k sebakontrolu a k sebaovládaniu, k samostatnosti, húževnatosti a vytrvalosti

Významným výchovným prostriedkom centra je dodržiavanie denného harmonogramu, ktorým sa usmerňuje výchovno-organizačný život v skupine. Jeho dodržiavanie pozitívne vplýva na budovanie sebadisciplíny detí a na udržanie súdržnosti v skupine.

Základnými zložkami denného harmonogramu sú:

- sebaobslužné činnosti
- výchova detí
- odpočinok a voľný čas detí
- spánok detí
- kultúrne a záujmové činnosti

Metódy psychologickej práce v centre

- **analýza produktov činností** – v našom zariadení archivujeme čo najviac výtvorov, ktoré deti vyrobili priamo v centre alebo mimo neho (škola, ŠKD, ZUŠ, záujmové útvary a pod.), pretože vieme, že akýkoľvek výtvor dieťaťa môže mať veľký diagnostický význam z hľadiska úrovne kognitívnych schopností či celkového vývinu jedinca. Diagnosticky výpovednú hodnotu majú napr. rôzne projektívne kresebné techniky (ľudská postava, strom, geometrické tvary, kresba rodiny a iné), písomné prejavy dieťaťa (domáce úlohy, projekty, písomné práce a testy, osobný denník dieťaťa a pod.), prípadne rôzne výstrižky z novín a časopisov;

- **kresebné a iné projektívne metódy** – tieto slúžia k orientačnej diagnostike pre vychovávateľov, sociálneho pracovníka, no predovšetkým psychológa centra na zmapovanie úrovne kognitívnych schopností dieťaťa (kresba ľudskej postavy, geometrických tvarov, obkresľovanie tvarov, realizácia horných a dolných slučiek grafém, napájanie písmen za sebou a pod.), alebo na zmapovanie pôvodného rodinného prostredia či súčasného postavenia a vzťahov v kolektíve detí. Projektívne techniky je možné zakomponovať aj do priamej práce s deťmi v skupinách (cez rôzne obrázky alebo karty – napr. karty Dixit);
- **iné metódy orientačnej diagnostiky** – k nim zaraďujeme napr. depistážny screening dieťaťa predškolského veku – je kombináciou kresebných techník (ľudská postava, obkresľovanie tvarov) a iných jednoduchých úloh (verbálne vyjadrovanie, matematické schopnosti, pamäť, pravo-ľavá orientácia, poznanie základných geometrických tvarov a farieb, rozlíšenie väčšieho a menšieho, vizuálna diferenciácia, pomenovanie predmetov a ich kategorizácia a pod.). Depistáž využívame predovšetkým u detí predškolského veku, ale je možné ju využiť aj u starších detí, ak pozorovaním dieťaťa zistíme výrazne opozdený či narušený normálny vývin v rovine kognitívnych schopností;
- **metódy rozvoja, zmeny a ovplyvňovania** – ide o metódy, techniky a postupy, ktoré využívame na korekciu nedostatočnej kvality alebo úrovne určitého konkrétneho stavu. Môže ísť o využívanie jednotlivých metód osobitne a jednorázovo, alebo zlúčenie viacerých, cieľavedome vybraných metód do komplexnejšieho, zmysluplného celku, t.j. programu. Podľa cieľa môžeme rozlišovať a deliť programy napr. na: výchovné programy (s cieľom navodenia zmeny postojev, názorov, správania detí), rozvíjajúce programy (s cieľom zlepšenia určitých psychických funkcií alebo procesov dieťaťa), inhibičné programy (ktorých cieľom je potláčať určité negatívne prvky a prejavy v správaní dieťaťa) a preventívne programy (prostredníctvom ktorých predchádzame nevhodnému správaniu dieťaťa). Z hľadiska metód, ktoré využívame jednotlivo (t.j. nie ako súčasť komplexne koncipovaného programu), môžu vychovávateľa, pomocní vychovávateľa alebo psychológ centra využívať rôzne – či už štandardizované, alebo na internete voľne dostupné – pracovné listy, slúžiace na rozvoj, stimuláciu, či zmenu nedostatočne rozvinutých alebo depriváciou zasiahnutých oblastí (hlavne z oblasti kognitívnych schopností dieťaťa). V tomto prípade môže ísť o stimuláciu: jemnej motoriky (dôležitej z hľadiska správneho úchopu písacieho náčinia, narábania s predmetmi a pod.), hrubej motoriky (správna realizácia komplexných pohybových úkonov), vizuomotorickej koordinácie (zosúladenie pohybov v rovine „oko-ruka“), grafických prejavov dieťaťa (správny, resp. primeraný tlak ruky na podložku, správna realizácia jednotlivých grafém, horných a dolných slučiek, správne napájanie jednotlivých písmen za sebou, správna realizácia tvarov a komplexnejšieho kresebného prejavu dieťaťa a pod.), vizuálnej diferenciácie (odlíšenie rovnakých tvarov od nerovnakých, prekreslenie správneho počtu určitých prvkov, rozlišovanie jednotlivých farieb a geometrických tvarov a pod.), pravo-ľavej orientácie (na papieri a v priestore, napr. na vlastnom tele), pamäťových schopností (prostredníctvom procesov učenia sa, napr. naučenie sa

básničky alebo pesničky naspamäť, učenie sa poznatkov, sociálne učenie a pod.), tvorivosti, verbálnych zručností a prejavov, matematických schopností (predovšetkým formou zaujímavých, pútavých a veku primeraných ilustrovaných pracovných listov). Za rovnako dôležité považujeme aj správne výchovné pôsobenie na deti a potrebu formovania ich postojov, názorov, charakterových a vôľových vlastností, záujmov, či celkovej hodnotovej orientácie, teda tých oblastí, u ktorých predpokladáme výrazný vplyv sociálneho učenia (odpozorované správanie od iných detí, rovesníkov, dospelých). V rámci všetkých využívaných metód kladieme veľký dôraz na pozitívne posilnenie žiaduceho správania, a to vo forme odmeny (ocenenie, pochvala, bodovanie a pod.), pretože predpokladáme, že takýmto spôsobom docielime a u detí upevníme (zafixujeme) pozitívne črty, resp. zmeny v správaní k lepšiemu. Zároveň sa domnievame, že ocenenie pôsobí na deti výchovne pozitívne aj z hľadiska vykorenenia (vyhasínania) nežiadúcich, negatívnych, nesprávnych a neadekvátnych vzorcov a prvkov správania. Okrem stimulácie kognitívnych schopností dieťaťa sa v rovnakej miere usilujeme aj o rozvoj jeho emocionality, empatie a emocionálnej inteligencie, ktoré sú nesmierne dôležité z hľadiska sociálneho fungovania a vzťahov dieťaťa v kolektíve a následnom aplikovaní osvojených prvkov aj v reálnom živote. Predpokladáme, že zdôrazňovaním a reálnou demonštráciou (ukážkou) potreby vzájomnej spolupráce, pomoci, prosociálneho a altruistického správania výchovne rozvineme dieťa vo všetkých troch rovinách – biologickej, psychologickkej i sociálnej.

Psychológ centra v priamej spolupráci s výchovným úsekom a so sociálnou pracovníčkou hľadá príčiny konkrétneho problému, volí intervenčné postupy a odporúčania pre výchovných a odborných pracovníkov pri práci s deťmi. Rovnako poskytuje odporúčania smerom k vhodnej organizácii a náplne trávenia voľného času detí centra. Vhodnými diagnostickými prostriedkami a metódami sa zameriava na poznanie štruktúry dosiahnutej úrovne osobnostného vývinu, intelektových schopností a najmä stanovenie ďalších vývinových možností detí.

Opis plánovania a vyhodnocovania výchovnej činnosti v samostatne usporiadanej skupine

Základným účelom výchovy a vzdelávania je rozvinúť hodnoty a postoje detí a vybaviť ich znalosťami a zručnosťami, ktoré im dajú pocit väčšej istoty, radosti a uspokojenia v živote. Filozofia výchovy je založená na humanizme, rozvoji osobnosti a jej kreativite. Cieľom výchovy je napomáhať (v špecifických podmienkach centra) k pozitívnemu rozvoju osobnosti dieťaťa, podieľať sa na formovaní a utváraní pozitívnych vlastností osobnosti, jej fyzickej, psychickej, sociálnej a duchovnej stránky, vychádzajúc z individuálnych predpokladov každého jednotlivca. Všeobecný cieľ konkretizujeme v čiastkových cieľoch, ktoré sú vyjadrené v podobe úloh. V komplexnej výchovno-vzdelávacej činnosti centra systémovo uplatňujeme tvorivo-humanistický model výchovy a vzdelávania, v centre pozornosti ktorého je dieťa, jeho potreby a záujmy, a to v primeranom pomere s jeho vedením k zodpovednosti za svoj sebarozvoj. Konkrétne ciele a úlohy smerujú k rozvoju pozitívnych mravných

vlastností, k uvedomovaniu si osobnej zodpovednosti, k sebauvedomeniu, k zdravému sebavedomiu, sebaovládaniu, sebadisciplíne, k aktivite v živote, k empatii i asertivite, k pozitívnemu mysleniu, k ochote a snahám prekonať prekážky v živote, k prosociálnemu správaniu, k získavaniu osobných skúseností, k rozvoju tvorivosti, k sebarealizácii, k rozvoju schopností, zručností, a návykov v praktickej činnosti v rôznych oblastiach.

V rámci prosociálnej výchovy využívame na ovplyvnenie skupinového správania a skupinových procesov prvky sociálno-psychologického výcviku prispôsobené vývinovým zvláštnostiam detí, ich schopnostiam, psychickému a zdravotnému stavu. Vykonáme zásahy, ktoré pomôžu deťom „otvoriť sa,, byť úprimným, cítiacim a tvoriacim, poskytneme im pomoc pri citovom odreagovaní, ovplyvňovaní motívov správania, pri osvojovaní si nových foriem správania, pri integrácii dosiahnutých spôsobilostí do reálneho života. Deťom z neúplných, sociálne, citovo a mravne narušených rodín z málo podnetného prostredia, pomáhame kompenzovať jeho nedostatky. Napomáhame pozitívnemu priebehu ich socializácie a zdravému vývinu osobnosti vytvorením priaznivých šancí pre rozvoj individuálnych predpokladov, vhodných možností ich uplatnenia v činnosti, ktoré nedokáže zabezpečiť rodina. Ako prostriedky výchovnej činnosti s deťmi so zameraním na sociálno-psychologický tréning využívame hru, prácu, učenie, spoločenské hry, šport, riešenie praktických problémov zo života, rozhovory, umelecké činnosti, komunity.

Aby sa deti aktívne podieľali na výchove, sebvýchove, vytvorení obojstrannej a úprimnej komunikácie a nebola podporovaná izolácia detí, poskytujeme klientom príležitosť pre citové korekcie a pre sociálne učenie formou organizovaných komunitných stretnutí. Na stretnutiach kladieme dôraz na nadviazanie kontaktu, všestrannú otvorenú komunikáciu (schopnosť rozprávať o citoch a pocitoch, byť dobrým poslucháčom, dávať vhodné otázky), na osobné rozhodovanie (skúmať vlastné konanie a chápať jeho dôsledky, pri rozhodovaní odlišovať medzi citmi a myšlienkami), prekonávanie problémov vo vzájomných vzťahoch, zaobchádzanie so vzťahmi (schopnosť analyzovať, rozumieť a riešiť problémy vo vzťahoch, ohľaduplnosť, schopnosť pracovať v skupine, kooperovať, podeliť sa, dohodovať a riešiť konflikty), empatiu (citlivosť voči citom iného, schopnosť vidieť veci a javy z uhla pohľadu druhého človeka), pomoc pri citovom odreagovaní, ovládaní emócií (hnev, frustrácia a smútok, vyhýbanie sa agresívnemu a sebadeštruktívnemu správaniu, monitorovanie sebakritiky, prijateľným spôsobom prejavíť radosť a pod.), učenie sa novým formám správania, poskytovanie pomoci pri sebaopoznávaní, sebahodnotení, sebaovládaní a sebvýchove.

Pri plánovaní výchovno-vzdelávacej činnosti detí v samostatne usporiadanej skupine poskytujeme maximálny priestor na individuálny rozvoj. Osobnostné kvality detí rozvíjame pozitívnym, humánnym prístupom, v ktorom kladieme dôraz na sebarozvoj, individuálnu sebarealizáciu, aktuálne žitie, svet zážitkov, prirodzené potreby, zdravý duševný i telesný vývin, spontaneitu. K dieťaťu pristupujeme ako k osobnosti s bohatými rozvojovými možnosťami, individuálnymi potrebami a špecifickými zvláštnosťami. Všeobecné ciele výchovy konkretizujeme v čiastkových konkrétnych cieľoch, ktoré ďalej rozpracujeme do čiastkových úloh výchovy a konkrétnej činnosti s deťmi. Plnením čiastkových úloh smerujeme k postupnej realizácii výchovných cieľov.

Výchovno-vzdelávacia činnosť v centre sa vykonáva pre školopovinné deti a aj pre deti vo veku 3-6 rokov. Pre obidve vekové skupiny sú vypracované výchovno-vzdelávacie plány, ktoré obsahujú viacero tematických oblastí. Výchovno-vzdelávacie plány sa vypracúvajú na jeden mesiac, pričom sa pravidelne striedajú tematické okruhy, aby bol zabezpečený primeraný telesný aj duševný rozvoj dieťaťa. Výchovno-vzdelávacie plány sa čiastkovo vyhodnocuje každý deň po danej aktivite a celkové hodnotenie sa uskutočňuje raz mesačne za účasti vychovávateľov, kde sa zároveň určí smerovanie výchovno-vzdelávacej činnosti na ďalšie obdobie.

Výchovno-vzdelávacie plány pre deti vo veku 3-6 rokov sa realizujú v týchto tematických okruhoch:

- **Ludia- rodina, ďalší ľudia, ľudstvo**
- **Ja som- telesný, emocionálny a duševný život**
- **Príroda- vesmír, Zem**
- **Kultúra- predmetný svet, svet hry, svet umenia**

Predškolská príprava je zameraná na edukačnú aktivitu, činnosť zabezpečujúcu životosprávu, pohybové a relaxačné cvičenia a pobyt vonku. Realizuje sa v týchto vzdelávacích oblastiach:

- **Perceptuálno-motorická**
- **Kognitívna**
- **Sociálno-emocionálna**

Výchovno-vzdelávacie plány pre školopovinné deti sa realizujú v týchto tematických oblastiach:

- **Vzdelávacia**
- **Spoločensko-vedná**
- **Pracovno-technická**
- **Prírodovedno-environmentálna**
- **Esteticko-výchovná**
- **Telovýchovná**

Tematické okruhy v sebe zároveň obsahujú ďalšie oblasti výchovy, najmä rozumovú, mravnú, ekologickú, telesnú výchovu, výchovu k rodičovstvu a dopravnú výchovu. Výchovno-vzdelávacie procesy realizujeme tak, že obsah jednotlivých výchovno-vzdelávacích činností aplikujeme integrované vo viacerých výchovných oblastiach a záujmových činnostiach naraz, čo nám umožňuje efektívne a komplexne rozvíjať osobnosť detí. Výchovno-vzdelávacie plány sa vypracúvajú na jeden mesiac s čiastkovým denným vyhodnotením aktivít realizovaných počas dňa. Celkové hodnotenie sa realizuje jedenkrát mesačne, spolu so

stanovením čiastkových cieľov do ďalšieho obdobia. Výchovná činnosť sa pri plánovaní prispôsobuje vekovej skladbe detí v samostatne usporiadanej skupine, pričom sa preferuje individuálny prístup k dieťaťu.

Jedenkrát mesačne sa v centre realizujú komunitné sedenia, na ktorých sa za prítomnosti vychovávateľov, psychológa, sociálneho pracovníka a v prípade potreby riaditeľky zariadenia vyhodnocuje správanie detí. Deťom, ktoré majú najlepšie správanie sa pred celým kolektívom vysloví pochvala a zároveň sú odmenené malou pozornosťou. Rovnako sú opomenuté deti, ktoré majú v centre i mimo neho nevhodné správanie, napomenutím, resp. pokarhaním s možnosťou nápravy svojho správania.

Deti v centre v rámci účasti na pomoci pri vykonávaní domácich prác majú vypracovaný systém bodovania „Akí sme šikovní“, kde deťom prináleží vykonávať určitú domácu prácu na jeden týždeň a za túto sú potom odmeňované bodmi. Prvé tri bodované miesta sú odmeňované možnosťou zakúpenia malej pozornosti.

V rámci vzdelávacích činností detí sa zameriavame na: rozvoj intelektuálnej, citovej a vôľovej zložky osobnosti dieťaťa. Deťom sa poskytuje pomoc pri príprave na vyučovanie a písaní domácich úloh, individuálna práca s dieťaťom, príprava školských pomôcok na vyučovanie, vysvetľovanie, pomoc pri písaní projektov do škôl, pestovanie správnych návykov (psycho-hygiena, striedanie učebných a odpočinkových činností), nácvik praktických zručností.

Deti v centre pravidelne navštevujú školské vyučovanie, po ktorom sa systematicky pripravujú na ďalší deň za pomoci službukonajúcich vychovávateľov. Po príprave na vyučovanie sa deti môžu zúčastniť výchovnej práce v centre, kde si svojou vlastnou aktivitou pripravujú nejaký výrobok. Výchovnej práce sa deti zúčastňujú aj v tvorivých dielňach v Novohradskom osvetovom stredisku a v Novohradskej knižnici v Lučenci. Deťom sa v centre snažíme vyplňať výchovnú činnosť pasívnou aj aktívnou formou, aby sa sami mohli rozhodnúť, ako budú tráviť svoj voľný čas. Deti majú v centre čas i sami pre seba, pre svoje individuálne potreby a záujmy. Dbáme však o to, aby bol voľný čas využívaný zmysluplne. Deti v centre sa aktívne zapájajú aj do pomocných domácich prác, primerane svojmu veku. U detí sa snažíme upevňovať pozitívny vzťah k práci, svedomitosť, samostatnosť, vytrvalosť a usilovnosť rozdelením povinností systémom „Akí sme šikovní“.

Odpočinkovú a rekreačnú činnosť v centre nezamieňame, obidve činnosti majú odlišný charakter. Odpočinkovú činnosť môžeme všeobecne charakterizovať ako veľmi pokojnú, pohybovo a duševne nenáročnú činnosť. Deti ju využívajú najmä po príchode zo školy a po vypracovaní si domácich úloh. Odpočinkovú činnosť deti vykonávajú individuálne, napr. prostredníctvom tvorivých hier, konštrukčných hier, čítanie kníh, počúvanie hudby, sledovanie TV, alebo skupinovo s ostatnými deťmi prostredníctvom spoločenských hier, rozhovormi, komunity s ostatnými deťmi a vychovávateľom a pod.

Rekreačnú činnosť môžeme charakterizovať ako formu pohybovej alebo psychomotorickej aktivity. Rekreačná činnosť úzko súvisí s telovýchovnou, športovou i pracovnou činnosťou. Rekreačné činnosti pomáhajú deťom odreagovať sa, odstrániť únavu z vyučovania, sú

prostriedkom na vyrovnanie jednostranného zaťaženia organizmu. Keď je možné, rekreačné činnosti uskutočňujeme vonku. Pri nepriaznivom počasí je vhodná kratšia vychádzka. Pri rekreačnej činnosti v centre využívame najmä pohybové hry, kooperatívne hry, telovýchovné činnosti, vychádzky. V prípade priaznivého počasia sa uskutočňujú pohybové hry na ihrisku, hry s dostupným športovým náradím, loptové hry,...

Spánok detí je nevyhnutný pre zdravý psychický aj fyzický rozvoj detí. V centre je preto spánok detí usmerňovaný. V domácom poriadku, ktorý má centrum vypracovaný je rozdelený čas odchodu na spánok podľa veku detí a potreby dostatočného oddychu.

Opis tvorby a vyhodnocovania čiastkových plánov individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa

Na každé dieťa prijaté do nášho centra vypracujeme individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa, ktorého súčasťou sú metódy práce s dieťaťom, ich rodinou a blízkymi osobami.

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa je súbor čiastkových plánov vykonávania odborných činností v centre:

- plán sociálnej práce- zabezpečovanie spisovej dokumentácie dieťaťa pred jeho umiestnením v centre, obstarávanie potrebných dokladov a správ o živote detí pred príchodom do centra a o ich predchádzajúcom rodinnom prostredí, vedenie osobného spisu dieťaťa, zisťovanie sociálnych faktorov, ktoré sa podieľali na nevhodnom vývoji osobnosti dieťaťa, spolupráca a výmena informácií s ÚPSVaR, s rodinou dieťaťa, obcou, súdmi a školou, ktorú dieťa navštevuje,
- plán výchovnej práce s dieťaťom- zabezpečuje výchovu a vzdelávanie detí a prípravu na povolanie, vypracúva výchovno-vzdelávacie plány pre deti predškolského veku a pre školopovinné deti, spolupráca so školou, triednym učiteľom, vychovávateľmi v ŠKD, zabezpečovanie prípravy detí na vyučovanie a zaznamenávanie prírastkov v rozvoji osobnosti dieťaťa po stránke kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej, vedie záznamy o pedagogickom pozorovaní dieťaťa, podieľa sa realizácií kultúrnych, športových a záujmových činností
- úlohy psychologickéj činnosti- pozorovanie a následné hodnotenie zmien v správaní detí, spolupráca s vychovávateľmi a sociálnou pracovníčkou a poskytnutie odporúčania pre výchovných a odborných pracovníkov pri práci s deťmi, psychologická pomoc a poradenstvo, plnenie špecifických úloh z oblasti psychologickéj práce zamerané na diagnostiku detí centra, poskytuje odporúčania smerom k vhodnej organizácii a náplne trávenia voľného času detí centra. Vhodnými diagnostickými prostriedkami a metódami sa zameriava na poznanie štruktúry dosiahnutej úrovne osobnostného vývinu, intelektových schopností a najmä stanovenie ďalších vývinových možností detí.

Súčasťou plánu je aj spôsob spolupráce so školou a spôsob pravidelného informovania zákonného zástupcu dieťaťa o jeho zdraví, vývine a napredovaní. Pri vypracovaní, plnení a

vyhodnocovaní individuálneho plánu úzko spolupracujeme s rodičmi a príslušným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Na vypracovaní individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa sa zúčastňuje odborný tím centra (vychovávateľa, psychológ, sociálny pracovník), dieťa, jeho rodičia a príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Pri vypracovávaní individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa umiestneného v PNR participuje okrem odborného tímu centra aj profesionálny náhradný rodič.

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa je zameraný na:

- Podporu prosociálneho správania (rôznymi aktivitami, hrami, názornými ukážkami, terapiami) - spoločenské hry, prvky muzikoterapie, prvky arteterapie a ergoterapie,...
- Rozvoj fyzickej aktivity (prostredníctvom športových činností) - vychádzky v blízkom okolí, tancovanie pri hudbe, loptové hry, plávanie,...
- Podpora záujmových a voľnočasových činností (kreslenie, modelovanie, záujmové krúžky) - tvorivá činnosť, spievanie, recitovanie, čítanie dostupnej literatúry, ...
- Podpora socializácie (pomoc pri začlenení do kolektívu a širšieho sociálneho prostredia) – návšteva kultúrnych podujatí, výlety, nákupy, ...
- Podpora vo vzdelávaní (pomoc pri príprave na vyučovanie, efektívne učenie) – zabezpečenie povinnej školskej dochádzky a predškolskej výchovy, pomoc s vypracovaním domácich úloh, projektov, konzultácie s učiteľmi,...
- Rozvoj samoobslužných činností (nadobudnutie hygienických návykov, návykov správneho stolovania, pracovných návykov) – pomocné práce, udržiavanie poriadku v osobných veciach,...

V individuálnom pláne sa zaznamenávajú prírastky v rozvoji osobnosti dieťaťa po stránke kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej, akékoľvek zmeny v správaní, učení, monitorujú sa vzťahy k ostatným deťom a dospelým. Do individuálneho plánu rozvoja osobnosti sa zaznamenávajú aj návštevy príbuzných a blízkych osôb, telefonáty aj písomná korešpondencia. K vyhodnocovaniu individuálneho plánu slúži aj záznamový hárok silných stránok a potrieb dieťaťa, ako aj pozorovanie každého dieťaťa, ktoré vypracúva vychovávateľ. V pozorovaní sa sledujú silné stránky dieťaťa (pozitívne správanie- úprimnosť, spoľahlivosť, ústretovosť, samostatnosť, schopnosť riešiť problémy, sebazdokonaľovanie, dosiahnuté úspechy,...) a tiež potreby dieťaťa (ťažkosti v správaní, neprimerané reakcie, nevhodné reakcie na záťažové situácie a všetko, na čom je potrebné s dieťaťom pracovať). Plán sa vyhodnocuje najmenej jedenkrát mesačne. Dvakrát ročne centrum vypracuje správu o rozvoji osobnosti dieťaťa, ktorá je zároveň zaslaná príslušnému orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a tiež rodičom. Plán vyhodnocuje sociálny pracovník v spolupráci s vychovávateľmi a psychológom centra.

Súčasťou plánu sociálnej práce je plán prípravy na osamostatnenie sa mladého dospelého spracovaný najmenej rok pred dovŕšením plnoletosti dieťaťa a plán osamostatňovania sa mladého dospelého, ktorého súčasťou je aj predpokladaný spôsob zabezpečenia si ďalšieho bývania.

Odborný tím centra uskutočňuje aktivity zamerané na zvládnutie procesu individualizácie dieťaťa – budovanie identity, sebauvedomenia, stanovenie cieľov, nezávislé rozhodovanie a konanie. Psychológ mu poskytuje poradenstvo zamerané na profesionálnu orientáciu, zohľadňujú sa jeho záujmy, záľuby, schopnosti a možnosti jeho budúceho uplatnenia. Odborný tím centra formuje u dieťaťa pozitívny postoj ku vzdelávaniu, v prípade problémov poskytuje poradenstvo. Psychológ vedie s dieťaťom rozhovory na tému budúcnosť, pomáha mu spracovať obavy z nej, zreálnuje jeho očakávania a predstavy o jeho ďalšom živote.

Pred dovŕšením 18. roku veku dieťaťa, teda formálnej dospelosti, odborný tím centra usmerňuje dieťa pri rozhodovaní sa ohľadom svojej ďalšej budúcnosti v súlade s plánom osamostatňovania sa. Psychológ mu zdôrazňuje dopad nerozvážnych rozhodnutí v tejto etape na jeho ďalší život (predčasné ukončenie štúdia, naivita v partnerských a rodinných vzťahoch).

Pri vypracovaní plánu osamostatnenia sa spolupracuje odborný tím centra s dieťaťom. Na základe rozhovorov s dieťaťom/mladým dospelým naformuluje odporúčania pre plán osamostatnenia.

Odchod mladého dospelého

Odborný tím centra poskytuje mladému dospelému poradenstvo zamerané na zvládnutie odchodu z centra, vedie s mladým dospelým podporné rozhovory, venuje sa jeho predstavám, očakávaniam, možnostiam, potrebám ako aj obavám z osamostatnenia. V prípade potreby mu odborný tím sprostredkuje služby iného pracovníka v pomáhajúcej profesii.

Podmienky pre záujmovú činnosť, športovú, kultúrnu, rekreačnú činnosť a prejavovanie náboženského vyznania a viery

V centre sa venuje pozornosť záujmovej, športovej, rekreačnej činnosti, ktorá slúži na odstránenie únavy a odreagovanie. Pri záujmovej činnosti detí sa vychádza predovšetkým z potrieb a záujmov detí, ako aj rozvoja ich talentu a individuálnych schopností. Centrum poskytuje široké možnosti pre efektívne trávenie voľného času, ktorý podporuje zdravý telesný a duševný vývoj detí, pričom sa berú do úvahy ich vekové a individuálne zvláštnosti a osobitosti.

V rámci rekreačných a športových činností sa zameriavame na telovýchovné aktivity, regeneráciu psychických a fyzických síl, turistické aktivity, ktoré sa realizujú prevažne vonku. Deti majú možnosť zúčastňovať sa vychádzok do blízkeho okolia, absolvovať pešie túry,

exkurzie, výlety, využívať dvor centra na pohybové aktivity. Na dvore centra sú k dispozícii preliezky, hojdačky, pieskovisko, stolnotenisový stôl, altánok s vonkajším sedením. Na aktívnu činnosť je k dispozícii rôzne športové náčinie (lopty, švihadlá, zimné korčule, sánky, žinenky na cvičenie, fit-lopty, a pod.), ktoré sa dá využiť v priestoroch centra aj mimo neho. V blízkosti centra sa nachádza multifunkčné ihrisko s otvoreným vstupom pre verejnosť, kde deti môžu hrať futbal, volejbal, využívať bežeckú dráhu, preliezky a iné náčinie. V širšom okolí mesta sa nachádza mestský park, kde sú pre deti tiež vytvorené podmienky pre pohybovú aktivitu, náučný chodník a kondičná cesta. V letnom období majú deti možnosť navštíviť mestské kúpalisko a v zimnom období môžu navštevovať zimný štadión.

Centrum poskytuje podmienky na pravidelnú aj príležitostnú záujmovú činnosť zameranú na uspokojovanie potrieb a rozvoj osobnosti dieťaťa. Deti navštevujú rôzne záujmové krúžky, majú možnosť zúčastňovať sa tvorivých dielní s prvkami arteterapie organizovaných Novohradským osvetovým strediskom a Mestskou knižnicou v Lučenci. V blízkosti centra sa nachádza Základná umelecká škola, kde deti môžu navštevovať podľa záujmu výtvarný, hudobný, resp. iný umelecký krúžok. V centre sú k dispozícii rôzne druhy spoločenských hier, detská a náučná literatúra, spoločenská miestnosť s DVD prehrávačom, TV, detským kútikom na kreslenie, k dispozícii sú rôzne druhy materiálu na tvorivú činnosť, kreslenie, zhotovovanie rôznych darčiekov a vlastnoručne vyrobených predmetov.

V rámci spoločenských a kultúrnych činností sa deti majú možnosť zúčastniť rôznych spoločensko-kultúrnych podujatí (koncerty, kino, divadlo, Lučenské hodovanie, jarmok, vystúpenia skupín, výstava psov v mestskom parku). V meste a jeho okolí sa nachádza množstvo kultúrnych pamiatok (Haličský zámok, Lučenecká priehrada, hrad Divín, Šomoška,..) a počas letných prázdnin sa deti majú možnosť zúčastniť výchovno-rekreačných programov a táborov.

Deti majú právo verejne prejsť vlastné názory na základe slobody myslenia, svedomia a náboženského presvedčenia. V meste Lučenec sa nachádza evanjelický aj rímsko-katolícky kostol, ktoré majú možnosť navštíviť podľa vlastného uváženia, alebo vierovyznania.

Pracovné činnosti detí v centre sú zamerané na rozvoj zručností, samostatnosti, iniciatívy a aktivity. Sú to pomocné práce, pomoc pri varení, upratovaní, udržiavanie poriadku vo svojich osobných veciach, spoluúčasť na skrášľovaní interiéru, starostlivosť o kvety, pestovanie rastlín, rôzne sebaobslužné činnosti a osvojovanie si hygienických návykov.

Centrum poskytuje dostatočný priestor aj na odpočinkovú činnosť detí – čítanie kníh, počúvanie hudby, stolové hry, sledovanie TV, rozprávanie sa, návšteva knižnice, prechádzky, relaxačné cvičenia. Činnosti slúžia na odstránenie únavy, nie sú psychicky ani fyzicky náročné a zaraďujú sa kedykoľvek počas dňa podľa potrieb detí.

Zabezpečenie zdravotnej starostlivosti

Centrum má zabezpečenú zdravotnú starostlivosť detí v spádovej pediatrickej a stomatologickej ambulancii v Lučenci. V prípade špecializovanej

ambulantnej starostlivosti, zdravotnú starostlivosť poskytujú lekári vo Všeobecnej nemocnici s poliklinikou, n.o. v Lučenci. Pedopsychiatrickú starostlivosť centrum zabezpečuje v spádovej ambulancii pedopsychiatra v Lučenci. V prípade náhlej zmeny zdravotného stavu dieťaťa centrum kontaktuje Ambulantnú pohotovostnú službu pre deti a dospelých v Lučenci, prípadne rýchlu zdravotnícku pomoc.

Centrum zabezpečuje dieťaťu preventívne prehliadky a špecializovanú starostlivosť. Eviduje medikamentóznú liečbu detí a službukonajúci zamestnanci sú poučení o účinkoch a rizikách pri užívaní liečiv, ktorých dávkovanie je presne evidované. V prípade hospitalizácie dieťaťa ostáva centrum v kontakte s dieťaťom a príslušným oddelením nemocnice, konzultuje ďalší postup a starostlivosť po prepustení do domáceho liečenia.

Centrum zabezpečuje základnú starostlivosť deťom v profesionálnych náhradných rodinách prostredníctvom spádového pediatra podľa trvalého pobytu profesionálneho náhradného rodiča. V prípade špecializovaných vyšetrení a lekárskeho postupu je zabezpečená starostlivosť vo všeobecných nemocniciach podľa trvalého pobytu profesionálneho náhradného rodiča. Profesionálny náhradný rodič neustále sleduje zdravotný stav dieťaťa, vrátane podávania liekov. Všetku aktivitu PNR zaznamenáva. Prehľad o zdravotnom stave a poskytnutej zdravotnej starostlivosti v danom mesiaci je uvádzaný v pravidelnom vyhodnocovaní individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa. Profesionálny náhradný rodič lekárske správy z odborných vyšetrení odovzdáva sociálnemu pracovníkovi, ako súčasť spisovej dokumentácie dieťaťa.

Zabezpečenie školskej dochádzky a prípravy na povolanie

Centrum zabezpečuje pravidelnú povinnú školskú dochádzku detí v samostatne usporiadanej skupine v základných školách, v Špeciálnej základnej škole v Lučenci, tiež v prípade detí, ktoré hovoria maďarským jazykom je možnosť, aby navštevovali Základnú školu s vyučovacím jazykom maďarským v Lučenci. V situáciách, kedy nevieme z rôznych dôvodov zabezpečiť miesto v základnej škole, kontaktujeme príslušný Mestský úrad v Lučenci, oddelenie školstva, ktorý nám určí základnú školu, ktorú bude dieťa navštevovať. Po ukončení povinnej školskej dochádzky centrum zabezpečí ďalšie štúdium na stredných školách (Obchodná akadémia, Gymnázium, SOŠ stavebná, Odborné učilište internátne,...), na základe dosiahnutých školských výsledkov a záujmu dieťaťa. Pri výbere strednej školy nás zaujíma názor dieťaťa, ktorý s ním pravidelne konzultujú vychovávatelia, psychológ aj sociálna pracovníčka. Deťom sa v centre poskytuje pravidelná príprava na vyučovanie súvisiaca s plnením školských povinností. V rámci nej preferujeme individuálny prístup k deťom nadväzovaním spolupráce s vychovávateľmi. Vychovávatelia pomáhajú deťom pri vypracovaní domácich úloh, projektov, kontrolujú žiacke knižky, školské pomôcky a celkovú prípravu na vyučovanie. Deti v centre majú možnosti praktickej aplikácie vedomostí, ich rozširovanie a prehľbovanie. Pravidelná školská a predškolská dochádzka sa deťom umiestneným v profesionálnych náhradných rodinách zabezpečuje prostredníctvom

spádových základných škôl a predškolských zariadení v mieste trvalého pobytu profesionálneho rodiča.

Opis práv dieťaťa, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre

Centrum pre deti a rodiny vychádza z:

Dohovoru o právach dieťaťa zákon č. 104/1991 Z. z.,

Dohovoru o právach dieťaťa so zdravotným postihnutím zákona č. 317/2017 Z. z.

Všeobecnej deklarácie ľudských práv (Charta ľudských práv).

Dieťa umiestnené v centre v samostatnej usporiadanej skupine ako aj v PNR má počas svojho pobytu právo na kontakt s rodičmi a blízkymi osobami, čo má pozitívny vplyv na úpravu a zachovanie vzťahu medzi dieťaťom a rodičom ako aj inými blízkymi osobami. Ak je to v záujme dieťaťa, rodičia môžu navštevovať dieťa v centre alebo ho kontaktovať telefonicky alebo písomne, ak nebolo rozhodnutím súdu ustanovené inak. Návšteva rodiča alebo blízkej osoby dieťaťa umiestneného v PNR sa uskutočňuje v priestoroch centra, v priestoroch na to určených po dohode profesionálneho rodiča a biologického rodiča, resp. inej blízkej osoby s centrom. Centrum tiež môže určiť, či sa z hľadiska záujmu dieťaťa môže rodič alebo blízka osoba stretnúť s dieťaťom za prítomnosti pracovníka centra (napr. na uľahčenie priebehu stretnutia), alebo tiež dohodnúť miesto stretnutia rodiča a blízkej osoby s dieťaťom, pokiaľ sa táto návšteva neuskutoční v centre (napr. na mieste vhodnom na účel tohto stretnutia).

Dieťa má právo odmietnuť návštevu rodiča, alebo blízkej osoby pokiaľ o to samé požiadajú. Žiadosť dieťaťa sa uloží do jeho osobného spisu a kópia žiadosti sa doručí určenému ÚPSVaRu.

Dieťa má právo byť v prítomnosti rodiča na krátkodobej priepustke so súhlasom centra aj mimo priestorov centra (niekoľko hodín počas dňa) o čom je vyhotovený písomný záznam, kde sa určí čas návratu do centra, pričom rodič alebo blízky príbuzný preberá v tomto čase za dieťa plnú zodpovednosť. Rodič je v tomto prípade usmernený vrátiť dieťa v dohodnutom čase a tiež je oboznámený s postupom centra v prípade jeho nedodržania (vid'. príloha č.2). Tento postup platí rovnako aj pre deti umiestnené v PNR, s tým, že rodič si dieťa prevezme v centre.

Na účely úpravy vzťahov medzi dieťaťom a rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa môže centrum umožniť pobyt v mieste trvalého pobytu rodiča alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa. Pobyty sa uskutočňujú najmä počas víkendov a prázdnin. Ich zámerom je udržať rodinnú spolupatričnosť, ponúknuť dieťaťu možnosť stretnúť sa so širšou rodinou, priateľmi, atď. Pobyty dieťaťa v rodine sa uskutočňujú po prešetrení rodinného prostredia orgánom SPODaSK, pričom sociálny pracovník centra udržiava počas pobytu s rodinou pravidelný kontakt (telefonicky, návšteva v rodine, kontakt s obcou). Pobyty dieťaťa v rodine majú významnú úlohu pri sanácii rodinného prostredia a prípadného návratu dieťaťa do

rodiny. Z pobytu dieťaťa v rodine sa vyhotovuje písomný záznam, v ktorom je dohodnutý čas návratu dieťaťa do centra a tiež postup centra v prípade, ak rodič dieťa neodovzdá v dohodnutom čase (viď. príloha č. 3). Keď sa dieťa zdržuje mimo centra, centrum sleduje a zaznamenáva aký vplyv na jeho psychiku a celkovú osobnosť mal pobyt v domácom prostredí a podľa toho plánuje ďalšie pobyty mimo centra, alebo ich naopak vylúči, ak nespĺnili očakávania samotného dieťaťa a kompetentných pracovníkov centra a samotnej osoby, u ktorej dieťa bolo. Uvedené podmienky sa vzťahujú rovnako na deti umiestnené v samostatne usporiadanej skupine ako aj na deti v PNR, pričom vplyv pobytu u rodiča na dieťa umiestnené v PNR sleduje a zaznamenáva najmä profesionálny náhradný rodič o čom následne informuje centrum. Rodič, alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa si prevezme a odovzdá dieťa v centre.

Deti v centre môžu mať k dispozícii vlastný mobilný telefón po dovŕšení 15-tich rokov. Počas dní školského vyučovania sa deťom umožňuje používať mobilný telefón po príchode zo školy a po vykonaní si svojich školských povinností od 15:00 do 19:00 hod., kedy ich odovzdajú kvôli nerušeniu ostatných detí službukonajúcemu vychovávateľovi. Počas dní voľna a pracovného pokoja môžu mať deti mobilné telefóny k dispozícii od 13:00 – 19:00. Uvedený postup platí rovnako pre deti umiestnené v samostatne usporiadanej skupine ako aj pre deti umiestnené v PNR.

Dieťa má v rámci trávenia svojho voľného času možnosť so súhlasom centra využiť individuálne vychádzky mimo centra po dovŕšení 14-tich rokov veku. Pri využívaní individuálnych vychádzok má dieťa určený čas odchodu aj návratu do centra, ktorý je povinné dodržať. Centrum má právo vedieť a informovať sa, kde sa dieťa počas individuálnej vychádzky nachádza, ako aj spôsob trávenia jeho voľného času. Uvedený postup platí rovnako pre deti umiestnené v samostatnej usporiadanej skupine ako aj pre deti umiestnené v PNR. V PNR čas odchodu a príchodu dieťaťa určuje profesionálny náhradný rodič. Deti majú právo stretávať sa s kamarátmi, spolužiakmi na miestach na to určených (návštevná miestnosť, dvor centra)

Dieťa umiestnené v samostatnej usporiadanej skupine má právo používať internet v centre pod dohľadom zamestnanca centra a to najmä na výchovno-vzdelávacie účely a ako pomôcku pri plnení školských povinností. Rovnako to platí aj pre dieťa umiestnené v PNR.

Dieťa má právo telefonovať rodičom, alebo iným blízkym osobám. Telefonický kontakt dieťaťa s rodičom alebo inou blízkou osobou prebieha bez prítomnosti zamestnanca centra, ak nie je ustanovené inak, alebo ak si to situácia nevyžaduje. Rovnako to platí aj pre dieťa umiestnené v PNR.

Dieťa môže písať rodičom a blízkym osobám listy. Písomná korešpondencia určená dieťaťu sa odovzdáva do jeho rúk alebo podľa jeho vekových a rozumových schopností mu ju prečíta zamestnanec centra. Dieťaťu umiestnenému v PNR je to umožnené rovnako.

Dieťa má právo požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv všetkých zamestnancov centra a môže sa na nich v prípade potreby obrátiť.

Centrum pri príchode dieťaťa do zariadenia upovedomí dieťa s prihliadnutím na jeho vekové a intelektové schopnosti, že v rámci ochrany svojich práv sa môže obrátiť aj bez vedomia centra na inú osobu, napr. na zamestnanca školy počas plnenia povinnej školskej dochádzky, alebo prostredníctvom sociálneho pracovníka príslušného UPSVaR, počas návštevy dieťaťa v centre. Dieťa umiestnené v PNR sa môže obrátiť v rámci ochrany svojich práv na zamestnanca školy (školský psychológ, výchovný poradca, triedny učiteľ). Dieťa, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre v samostatne usporiadanej skupine a v PNR má právo požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, verejného ochrancu práv, súd, prokuratúru, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, a to prostredníctvom internetu v škole, pošty alebo vlastného mobilného telefónu. Kontakty na príslušné inštitúcie sú deťom dostupné na vývesnej tabuli v centre a primeranou formou aj v domácnosti profesionálneho náhradného rodiča. Profesionálny náhradný rodič je informovaný o kontaktoch na príslušné inštitúcie.

Dieťa umiestnené v samostatnej usporiadanej skupine má právo používať internet v centre pod dohľadom zamestnanca centra a to najmä na výchovno-vzdelávacie účely a ako pomôcku pri plnení školských povinností. Rovnako to platí aj pre dieťa umiestnené v PNR. Zamestnanci centra aj profesionálni náhradní rodičia čo v najvyššej možnej miere dohliadajú na to, aby deti nenavštevovali stránky s nevhodným obsahom, prípadne tieto stránky zablokujú.

Dieťa má právo telefonovať rodičom, alebo iným blízkym osobám. Telefonický kontakt dieťaťa s rodičom alebo inou blízkou osobou prebieha bez prítomnosti zamestnanca centra, ak nie je ustanovené inak, alebo ak si to situácia nevyžaduje. Rovnako to platí aj pre dieťa umiestnené v PNR.

Dieťa môže byť v písomnom kontakte s rodičmi a blízkymi osobami. Platí to aj pre deti, ktoré ešte nevedia písať, pričom dieťaťu s písaním pomôže zamestnanec centra, ktorý môže list v prítomnosti dieťaťa aj napísať (vychovávateľ, sociálny pracovník, psychológ). Písomná korešpondencia určená dieťaťu sa odovzdáva do jeho rúk alebo podľa jeho vekových a rozumových schopností mu ju prečíta zamestnanec centra. Dieťaťu umiestnenému v PNR je to umožnené rovnako.

Povinnosti dieťaťa

Pobyt detí v centre v samostatne usporiadanej skupine a v profesionálnej náhradnej rodine upravuje domáci poriadok, s ktorým je dieťa oboznámené pri nástupe do centra a je povinné ho dodržiavať. Domáci poriadok je sprístupnený na dostupnom mieste v centre aj v domácnosti profesionálneho náhradného rodiča. Harmonogram centra upravuje domáci poriadok a povinnosti detí nasledovne:

- Deti centra sú povinné dodržiavať denný harmonogram, to znamená dobu stravovania, dobu odchodu do školy a príchodu zo školy, sú povinné zúčastniť sa na podujatiach organizovaných centrom

- Sú povinné rešpektovať zamestnancov centra a sú povinné správať sa k nim slušne a riadiť sa ich pokynmi
- Správať sa navzájom ohľaduplne, neubližovať si navzájom, pomáhať jeden druhému
- Deti si nesmú privlastňovať veci iných detí, sú povinné starať sa o svoje veci a izbu, udržiavať čistotu a poriadok v centre, dodržiavať zásady čistoty a hygieny
- Podieľať sa na zveľadovaní centra, šetriť jeho majetok, chrániť a nepoškodzovať ho
- Podľa možnosti sa podieľať na činnostiach v centre, pomáhať pri bežných domácich prácach podľa pridelených úloh
- Vychádzky sú povolené len so súhlasom službukonajúcich, resp. riaditeľky zariadenia, prípadne sociálnej pracovníčky a za podmienky dodržiavania denného harmonogramu a po dovŕšení 14-tich rokov veku
- Svojevoľné opustenie areálu centra nie je povolené
- O svojom pohybe počas osobného voľna je nutné informovať službukonajúcich zamestnancov centra. Nezdržiavať sa v miestnostiach, kde nemajú vstup povolený, napr. kancelárie, kotolňa, práčovňa a pod.
- Informovať službukonajúcich a riaditeľku centra o bežných veciach týkajúcich sa detí, v prípade potreby sa zdôveriť službukonajúcim, riaditeľke zariadenia
- Vzhľadom na zabezpečenie ochrany zdravia a bezpečnosti je zakázané v centre fajčiť a požívať alkoholické nápoje a iné omamné látky

V prípade nedodržania povinností môže vychovávateľ uložiť dieťaťu sankciu v podobe výchovného prostriedku, v ktorom mu zrozumiteľnou formou vysvetlí, čo neurobil, prípadne, čo nedodržel a z akého dôvodu a na aké obdobie mu je sankcia uložená.

Ak dieťa opustí centrum bez súhlasu, alebo sa nevráti z individuálnej vychádzky v stanovenom čase, centrum túto skutočnosť bezodkladne oznamuje najbližšiemu útvaru policajného zboru, rodičom dieťaťa, súdu, ktorý nariadil ústavnú starostlivosť, neodkladné alebo výchovné opatrenie, orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V prípade, ak sa dieťa nevráti do domácnosti profesionálneho náhradného rodiča, tento postupuje rovnako, a upovedomí o tejto skutočnosti centrum.

Ak centrum umožní dieťaťu pobyt mimo zariadenia, dieťa je povinné sa do centra vrátiť. Ak sa dieťa v určenom čase nevrátilo, centrum bezodkladne vyzve rodiča dieťaťa, aby do 24 hodín od vyzvania zabezpečil návrat dieťaťa do centra. V prípade, že rodič s centrom odmietne spolupracovať a dieťa do centra neprivedie, centrum ihneď skutočnosť nahlási na príslušnom obvodnom oddelení PZ. V prípade, ak sa dieťa úmyselne zdržiava bez súhlasu centra mimo zariadenia, centrum poskytne vreckové v mesačnej výške zníženej o prepočítanú dennú výšku vreckového za každý deň, ktorý sa dieťa zdržiavalo mimo centra.

Práva a povinnosti rodičov a blízkych osôb dieťaťa

Rodič dieťaťa alebo blízka osoba má právo informovať sa o:

- zdravotnom stave dieťaťa
- jeho školských výsledkoch
- jeho správaní a prosperovaní dieťaťa v centre a v PNR
- jeho aktivitách mimo centra
- má právo navštevovať dieťa v centre i mimo neho (krátkodobá priepustka alebo dlhodobý pobyt v domácnosti rodiča alebo blízkej osoby o ktorý rodič alebo blízka osoba môže požiadať najmenej 1 týždeň pred plánovaným uvoľnením dieťaťa do rodinného prostredia)
- má právo spolupracovať s centrom pri vytváraní individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa s prihliadnutím na čo najlepší záujem dieťaťa

Rodič alebo blízka osoba má povinnosť:

- prísť na návštevu do centra bez známkov požitia alkoholu alebo iných návykových látok
- neprejavovať počas návštevy prvky agresívneho a násilníckeho správania
- v prípade krátkodobej priepustky a dlhodobého pobytu v domácnosti rodiča alebo blízkej osoby vrátiť dieťa včas a v poriadku
- počas návštevy v centre dodržiavať čas návštevnych hodín v centre

Rodičia a blízke osoby môžu dieťa navštevovať v centre trikrát do týždňa, rešpektujú pritom denný harmonogram detí v zariadení. O návštevnych hodinách sú rodičia a blízke osoby informovaní na vývesnej tabuli v centre a tiež ústnym oboznámením pracovníkmi centra.

V prípade, že návšteva rodiča alebo blízkej osoby nie je v záujme dieťaťa, centrum je oprávnené zabrániť stretnutiu najmä v prípade, ak je rodič alebo osoba blízka dieťaťu pod vplyvom návykových látok (alkoholu a pod.), ak jeho správanie vykazuje prvky agresivity alebo iného sociálno-patologického správania. Zo vzniknutej situácie sa vypracuje záznam z návštevy, s ktorým bude oboznámený orgán SPODaSK a súd.

Rodičia dieťaťa môžu so súhlasom centra vziať dieťa na krátkodobú priepustku (niekoľko hodín počas dňa) mimo priestorov centra, o čom je vyhotovený písomný záznam, kde sa určí čas návratu do centra, pričom rodič alebo blízky príbuzný preberá v tomto čase za dieťa plnú zodpovednosť. Rodič je v tomto prípade povinný vrátiť dieťa v dohodnutom čase a tiež je oboznámený s postupom centra v prípade jeho nedodržania (vid'. príloha č.2).

Na účely úpravy vzťahov medzi dieťaťom a jeho rodičom má centrum vytvorené podmienky na pobyt rodiča v centre. Centrum písomne dohodne s rodičom podmienky jeho pobytu v centre.

Výchovné prostriedky za neplnenie povinností dieťaťa v centre

Najdôležitejšími prostriedkami výchovného pôsobenia v centre sú najmä metódy vysvetľovania, povzbudzovania, pozitívne hodnotenie, rozpoznanie a ocenenie slušného správania, metóda osobnostného príkladu, stanovenie jasných a jednoznačných pravidiel, aby dieťa chápalo, čo sa smie a čo nie, realistické očakávania v závislosti od veku a vývojovej úrovne dieťaťa a pozitívne hodnotenie dieťaťa.

Vo výchovnom pôsobení centrum využíva metódy pôsobiace na intelekt:

- metódy persuázie – vysvetľovanie, rozprávanie, rozhovor a diskusia, ktorých úlohou je utvárať vedomosti a zručnosti, rozvíjať tvorivé myslenie a formovať názory dieťaťa
- metódy pôsobiace na vôľu, ktoré majú za úlohu vychovávať k sebakontrolu a k sebaovládaniu, k samostatnosti, húževnatosti a vytrvalosti

Významným výchovným prostriedkom centra je dodržiavanie denného harmonogramu, ktorým sa usmerňuje výchovno-organizačný život v skupine. Jeho dodržiavanie pozitívne vplyva na budovanie sebadisciplíny detí a na udržanie súdržnosti v skupine.

Základnými zložkami denného harmonogramu sú:

- sebaobslužné činnosti detí
- výchovné zamestnanie detí
- odpočinok a rekreačná činnosť detí
- spánok detí
- kultúrne a záujmové činnosti detí

V rámci denného harmonogramu má dieťa určité povinnosti, ktoré je potrebné dodržiavať. V prípade nedodržania povinností dieťaťa v centre mu môžu byť uložené nasledovné výchovné prostriedky:

- Odloženie výhody, zábavy – pokým si svoju povinnosť nesplní max. na 1 deň
- Odňatie výhody – podľa závažnosti nevhodného správania (obmedzenie TV, počúvanie hudby, obmedzenie používania mobilného telefónu, okrem objektívne potrebného kontaktu rozhovoru s rodičom, prihliadajúc aby sa neporušili osobné práva dieťaťa) s maximálnou dĺžkou trvania 1 týždeň
- Nesúhlas s aktivitou mimo centra (odňatie individuálnej vychádzky na určitý čas pri prvom nedodržaní povinností najviac na 1 týždeň, pri opakovanom porušení až na 3 týždne)
- Napomenutie resp. pokarhanie vychovávateľom za nevhodné alebo neprimerané správanie počas dňa, alebo aj, ak je potrebné na mesačnej komunite v prítomnosti ďalších odborných zamestnancov centra
- Pokarhanie riaditeľky centra za opakované porušovanie denného harmonogramu, nevhodné správanie a za opakované neplnenie povinností

- Z dôvodu výchovného pôsobenia, ak je to vhodné a účelné, môže centrum dieťaťu poskytnúť vreckové aj v sume nižšej, ako je ustanovená suma vreckového.

V prípade závažných porúch v správaní dieťaťa (páchanie trestnej činnosti, opakované úteky, výrazne agresívne, alebo sebapoškodzujúce prvky v správaní, ochorenia psychiatrického charakteru a pod.), centrum zabezpečí pre dieťa odbornú pomoc ambulantného charakteru v spolupráci so spádovým pediatrom, pedopsychiatrom, psychológom, alebo CPPPaP.

Po individuálnom zvážení a vyčerpaní všetkých dostupných miestnych zdrojov a prostriedkov pomoci v riešení porúch správania dieťaťa centrum zabezpečí v spolupráci s orgánom SPODaSK, súdmi, s CPPPaP, s odborným lekárom, prípadne inými odborníkmi odbornú pomoc v inom zariadení, ktoré spĺňa odborné predpoklady pre umiestnenie takéhoto dieťaťa.

Poskytovanie vreckového

Na účel usmerňovania sociálneho vývinu dieťaťa sa v centre poskytuje dieťaťu vreckové mesačne v ustanovenej výške pre nezaopatrené dieťa a to:

- 8 % sumy životného minima pre nezaopatrené dieťaťu vo veku od 6 rokov veku do 10 rokov
- 12% sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa vo veku od 10 rokov do 15 rokov
- 30 % sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa vo veku od 15 rokov

O spôsobe využitia vreckového rozhoduje dieťa, ktorému sa poskytne potrebná pomoc vzhľadom k jeho veku a rozumovej vyspelosti.

Centrum vedie evidenciu o poskytnutí vreckového, ktoré vypláca sociálny pracovník centra a dieťa podpíše prevzatie peňazí.

Z dôvodu výchovného pôsobenia, ak je to vhodné a účelné, môže centrum dieťaťu poskytnúť vreckové aj v sume nižšej, ako je ustanovená suma vreckového. Rozdiel v sume medzi poskytnutým vreckovým a vreckovým, ktoré sa malo dieťaťu v danom mesiaci poskytnúť, sa dieťaťu vyplatí v nasledujúcom mesiaci, alebo sa suma zodpovedajúca tomuto rozdielu uloží na osobný účet dieťaťa alebo vkladnú knižku.

Centrum dieťaťu primeraným spôsobom poskytne vysvetlenie dôvodu, pre ktorý sa vreckové vyplatí v nižšej sume a zároveň dieťaťu umožní vyjadriť svoj názor.

V prípade, ak sa dieťa úmyselne zdržiava bez súhlasu centra mimo zariadenia, centrum poskytne vreckové v mesačnej výške zníženej o prepočítanú dennú výšku vreckového za každý deň, ktorý sa dieťa zdržiavalo mimo centra. Centrum následne zhodnotí, či poskytnutie vreckového dosiahlo svoj účel a následne o tom primeraným spôsobom upovedomí dieťa.

V PNR profesionálny rodič vyplatí dieťaťu vreckové a dieťa potvrdí prevzatie vreckového svojím podpisom.

Postup centra v rizikových situáciách pre dieťa, pre ktoré sa vykonáva pobytové opatrenie , vrátane postupu pri nedovolenom opustení centra dieťaťom, pri úraze dieťaťa, vážnych nezhodách medzi deťmi, deťmi a zamestnancami centra a opis techník deeskalácie konfliktných situácií a agresívneho správania

Úraz dieťaťa

V prípade úrazu alebo náhlej zmeny zdravotného stavu dieťaťa službukonajúci vychovávateľ alebo profesionálny náhradný rodič poskytne dieťaťu prvú pomoc a následne ak ide o závažné ochorenie, alebo úraz, volá rýchlu zdravotnú pomoc. Konkrétne centrum bezodkladne kontaktuje Ambulantnú pohotovostnú službu pre deti a dospelých, Ulica Martina Rázusa 142/26, 984 01 Lučenec, prípadne linku záchranej zdravotnej služby 155 a požiada o odbornú pomoc. Slžbukonajúci zamestnanec bezodkladne informuje riaditeľku centra.

V prípade potreby a vzhľadom na závažnosť situácie, centrum zabezpečí presun dieťaťa do zdravotníckeho zariadenia na účely zabezpečenia zdravotnej starostlivosti.

Drobné úrazy dieťaťa, ktorý nie je potrebné ošetriť lekárom, ošetrí zamestnanec centra bežným spôsobom. Úraz a spôsob ošetrovania podrobne zaznamená v IPROD-e dieťaťa.

Nedovolené opustenie centra

Ak dieťa opustí centrum/ profesionálnu náhradnú rodinu bez súhlasu alebo sa do centra/ PNR nevráti v určenom čase, centrum/ PNR túto skutočnosť bezodkladne oznámi riaditeľke centra, útvaru policajného zboru na 158, orgánu SPODaSK, Ústrediu práce sociálnych vecí a rodiny, odbor vykonávania opatrení SPODaSK v zariadeniach, rodičovi dieťaťa, osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa a súdu, ktorý nariadil neodkladné alebo výchovné opatrenie.

V prípade mimoriadnych udalostí, ktorými môžu byť:

- usmrtenie, zabitie a úmrtie osoby, ktorá je umiestnená v centre,
- útek osoby umiestnenej v centre za použitia fyzického násillia alebo za použitia pomoci zvonku,
- iná udalosť, ktorá svojou povahou môže vzbudiť široký ohlas verejnosti alebo, o ktorej by podľa prokurátora, ktorý dozor vykonáva mal byť ihneď informovaný riaditeľ trestného odboru generálnej prokuratúry alebo poverený prokurátor generálnej prokuratúry (nevhodné sexuálne správanie, podozrenie zo sexuálneho zneužívania, tehotenstvo, trestné oznámenie,..)

sa kontaktuje službukonajúci prokurátor Okresnej prokuratúry v Lučenci, tel. číslo 0905 256 327, zároveň sa elektronickou poštou zasiela kancelárii generálneho riaditeľa a generálneho tajomníka služobného úradu Ústredia PSVaR, tlačovému a komunikačnému oddeleniu Ústredia PSVaR, námestníkovi sekcie sociálnych vecí a rodiny Ústredia PSVaR, riaditeľke odboru vykonávania opatrení SPODSK Ústredia PSVaR a príslušnému koordinátorovi centra hlásenie o mimoriadnej udalosti- **Formulár mimoriadnych udalostí a útekov z CDR.**

Agresivita dieťaťa v CDR/PNR

- v prípade agresivity dieťaťa, ktorú nedokáže vychovávateľ alebo profesionálny náhradný rodič ústnym dohovorom a svojimi schopnosťami zvládnuť sám, kontaktuje službukonajúci vychovávateľ alebo PNR záchranné zložky, pričom do času ich príchodu na miesto sa snaží chrániť ostatné deti a seba samého pred agresívnym dieťaťom. Pri zásahu záchranných zložiek sa vychovávateľ alebo profesionálny náhradný rodič riadi odporúčaním zásahovej jednotky a informuje bezodkladne o vzniknutej situácii riaditeľku centra.
- V prípade, že dieťa pri agresívnom správaní poškodí majetok centra alebo majetok PNR, spíše službukonajúci vychovávateľ/PNR záznam o poškodení danej veci do záznamovej knihy, následne vec rieši s odborným tímom a podľa závažnosti skutku aj s riaditeľkou centra. Odborný tím navrhne riaditeľke centra odňatie výhody podľa závažnosti skutku.

Vážne nehody medzi deťmi, deťmi a zamestnancami centra a opis techník deeskalácie konfliktných situácií a agresívneho správania

Nezhody a rizikové správanie detí v centre /PNR, prípadne medzi deťmi a zamestnancami centra/PNR rieši službukonajúci vychovávateľ/PNR spolu s odborným tímom centra dostupnými metódami, technikami a postupmi sociálnej práce. V prípade vážneho konfliktu s podozrením na spáchanie trestného činu službukonajúci vychovávateľ bezodkladne informuje riaditeľku centra a príslušný orgán policajného zboru v obvode ktorého sa centrum nachádza.

- Nezhody medzi deťmi v centre a v PNR
 - rieši vychovávateľ/ PNR so zainteresovanými deťmi individuálnym dohovorom, v prípade potreby komunikáciou o možnosti odňatia výhody dieťaťu, podľa závažnosti konfliktu
 - pri vážnych nezhodách medzi deťmi intervnuje vychovávateľ /PNR do riešenia vzniknutej situácie aj odborný tím centra- psychológa a sociálneho pracovníka centra.
 - Pri vzniknutom konflikte medzi deťmi postupuje vychovávateľ/PNR nasledovne:
 - snaží sa dieťa upokojiť a odpútať jeho pozornosť,
 - odstráni z dosahu agresora nebezpečné predmety,
 - evakuuje ostatné deti do bezpečia,

- podá adekvátnu liekovú terapiu podľa odporúčenia odborného lekára, ak je to možné,
 - sleduje dieťa, v závislosti od povahy situácie privolá RZP 155 alebo 112, prípadne políciu– 158 v prípade potreby zabezpečí hospitalizáciu,
 - po odznení mimoriadnej situácie zaznamená celú udalosť v IPRODe dieťaťa
 - informuje riaditeľku centra o mimoriadnej udalosti.
- Nezhody medzi deťmi a zamestnancami centra /PNR
 - v prípade konfliktu, ktorý vznikne medzi dieťaťom a zamestnancom centra sa vychovávateľ /PNR snaží ukládať vzniknutú situáciu, dohodovať dieťaťu a snaží sa vyriešiť daný konflikt samostatne. V prípade, ak to nie je možné zainteresuje do riešenia vzniknutého konfliktu odborný tím centra, prípadne riaditeľku centra
 - v prípade fyzického útoku dieťaťa na zamestnanca centra, ktorý sa nedá odvrátiť kontaktuje službukonajúci zamestnanec CDR/PNR príslušný orgán PZ, v prípade potreby privolá RZP a zároveň o situácii upovedomí riaditeľku centra

Metódy a techniky deeskalácie konfliktných situácií a agresívneho správania sa dieťaťa

Psychológ CDR ako prevenciu pred stupňovaním konfliktu využíva vo svojej práci rôzne projektívne metódy a techniky.

Projektívne techniky slúžiace na deeskaláciu konfliktných situácií a agresívneho správania :

- „kresba môjho hnevu“ – ak dieťa nechce alebo nevie pomenovať podnet, ktorý vyvolala neadekvátnu reakciu, kresba slúži na ľahšie seba vyjadrenie a ventilovanie emócií
- Terapeutické karty – „More emócií“, „COPE“, „Resilio“, „Skryté správy detskej duše“ – pomáhajú pri identifikácii podnetu, ktorý vyvolal agresívne správanie a zároveň slúžia na nácvik a utvrdenie vhodných metód zvládania problémových situácií, dieťa sa učí zvoliť si tú metódu, ktorá sa mu v konkrétnej situácii javí ako najvhodnejšia
- „sandplaying“ – umožňuje deťom slobodne sa vyjadriť pomocou piesku a figúrok, dieťa vytvára obrazy svojho prežívania, objavuje seba samého a svoje hranice, nanovo zažíva problematiku situácie a následne ich prepracováva tak, aby pre neho viac nepredstavovali nebezpečenstvo.

Sebapoškodzovanie dieťaťa

V prípade sebapoškodzovania dieťaťa postupuje zamestnanec nasledovne:

- snaží sa upokojiť dieťa a rozptýliť jeho pozornosť,
- odoberie nebezpečný predmet od dieťaťa,
- poskytne podľa potreby dieťaťu prvú pomoc,
- v závislosti od povahy situácie privolá RZP, prípadne políciu,
- podľa potreby zabezpečí hospitalizáciu dieťaťa,

- zaznamená celú udalosť v Záznamovom zošite dieťaťa,
- informuje riaditeľa centra o mimoriadnej udalosti.

Pre zvládanie krízových situácií s deťmi má centrum vypracovaný program supervízie, ktorý umožňuje efektívnejšie zvládanie konfliktov medzi deťmi, predchádza syndrómu vyhorenia a poskytuje možnosti na dostatočnú psychohygienu a získania potrebného nadhľadu pri riešení výchovných problémov.

Zodpovedná:
Mgr. Marcela Fiľová
riaditeľka centra